

Nr 180.

Av herr **Hansson**, om lagstiftning rörande skyldigheten för enskild att i vissa fall bekosta upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet.

Uppgiften att upprätthålla allmän ordning och säkerhet tillkommer i princip det allmänna — stat och kommun. I huvudsak fullgöres denna uppgift genom polisen. Emellertid förutsättes i 18 § polislagen att bevakningsuppgifter i vissa fall skola kunna omhänderhas av enskilda. Det har emellertid aldrig blivit helt klart i vilka fall det ankommer på enskild att ombesörja upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet.

Denna ovisshet, huru fullgörandet av en så viktig samhällsuppgift är fördelad mellan det allmänna och enskilda, påtalades av riksdagens revisorer i deras berättelse till 1938 års riksdag. I yttrande över revisorernas anmärkning skildrade länsstyrelserna den skiftande praxis, som tillämpades på området i rikets olika delar. I anledning av riksdagsrevisorernas anmärkning begärde riksdagen en utredning angående enhetliga regler för enskilds skyldighet att ersätta det allmänna för polisbevakning (se statsutskottet 1938 utl. nr 147 s. 8). Riksdagsskrivelsen lämnades till 1939 års polisutredning. Enligt utredningens förslag skulle enskilda i vissa fall åläggas att ansvara för upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet (se SOU 1944: 53 s. 254 f.). Anordnare av offentliga tillställningar borde sålunda åläggas att bekosta polisbevakning under vissa omständigheter. Huvudsakligen var det fråga om tillställningar, som avsågo ekonomisk vinning. Vissa utövare av rörelse, framför allt vid detaljhandel med rusdrycker och utskänkning av rusdrycker, borde exempelvis åläggas att bekosta polisbevakning vid rörelsens utövande. Även innehavare av vissa anläggningar och företag skulle ha att själva bekosta för ordningens upprätthållande erforderlig polisbevakning i samband med anläggningen eller företaget. Förslaget blev aldrig genomfört.

Frågan har nyligen varit föremål för domstols bedömning (i rättsfallet återgivet i NJA II 1952 s. 80). Majoriteten i högsta domstolen uttalade i detta mål, att kommunerna icke kunde anses pliktiga att anskaffa eller bekosta den personal, som kunde vara erforderlig ur ordningssynpunkt vid tillställningar anordnade av enskilda. Kommunernas skyldigheter att sörja för allmän ordning kunde icke sträcka sig till alla tillfällen, då anstalter kunde behöva vidtagas i ordningens intresse. Högsta domstolen hade icke anledning att uttala sig om läget i vidare mån än som erford-

rades för det aktuella målets avgörande (det avsåg ordningen vid travtävlingar). Någon klarhet huru långt den enskildes skyldigheter sträcka sig i ifrågavarande avseende skapades icke genom rättsfallet. Minoriteten av högsta domstolens ledamöter ansåg i det ifrågavarande fallet, att den enskilde anordnaren av tillställningen icke hade någon skyldighet att sörja för allmän ordning och säkerhets upprätthållande.

Det nuvarande rättsläget måste betecknas såsom otillfredsställande. Upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet är en av de viktigaste samhällsuppgifterna. De enskilda samhällsmedlemmarna kunna ställa berättigade krav på att det finns klara rättsregler, angivande i vilka situationer det ansetts att enskilda skola övertaga kostnaderna för denna samhällsuppgift. Det synes t. ex. knappast rimligt att, om en enskild sammanslutning inbjudit en berömd artist till en tillställning, sammanslutningen skall svara för de merkostnader, som kunna uppstå för kommunen för särskilda trafikordningar, som bliva nödvändiga på grund av att stora människomassor samlas för att se artisten. I andra fall, t. ex. då någon bedriver utskänkning av alkoholhaltiga drycker i vinningssyfte, kan det måhända anses riktigt, att han får bekosta den extra bevakning som ur ordningssynpunkt kan bliva erforderlig i anledning av hans rörelse. Särskild betydelse har denna fråga för anordnare av idrottstillställningar, vilka nu i betydande utsträckning belastas med kostnader för polisbevakning och andra anordningar för ordningens upprätthållande. Det kan icke anses vara något orimligt krav från idrottsrörelsens sida, att det allmänna självt påtager sig dessa kostnader. Över huvud bör det allmänna endast i undantagsfall övervältra kostnader av detta slag å enskilda.

Av vikt är under alla omständigheter, såsom redan framhållits, att klarhet skapas om rättsläget. Med hänsyn härtill får jag hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t — efter den ytterligare utredning som kan finnas erforderlig — ville för riksdagen framlägga förslag till lagregler, angivande de undantagsfall, i vilka det skall ankomma på enskild att bekosta upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet.

Stockholm den 27 januari 1953.

Nils B. Hansson.